

Lärande och Samhälle

Historiska Studier

Kandidatuppsats

15hp

Invandrarföreningar i dagspress

Framställningen av invandrarföreningar i 1980-talets media

Portrayals of Immigrant Associations in Swedish

Daily Press in the 1980's

Karl Norlin

Abstract:

This qualitative literature study intends to study and explore the perception, portrayal and construction of narratives surrounding immigrant associations in three major daily newspapers in Sweden during the 1980s. The study depicts perceptions of ethnicity, identity and the different ways immigrant associations were represented and attitudes surrounding these.

The underlying empirical data consists of 36 articles extracted from three daily newspapers from 1980 until 1990. The material was categorized according to the depictions of ethnicity, identity and what is referred to as association life, in the articles. To this empirical data I apply a theoretical framework consisting of Thomas Hylland Eriksens identity theories, Benedict Anderson's theory of imagined communities and to some extent apply a queerphenomenological perspective derived from Sara Ahmed. Using an abductive approach this study moves between empirical data and theory to gain clarity and understanding of the subject. The study shows that there was a sweeping narrative surrounding the immigrant associations during the 1980's depicting them as *others*, culturally. They are positioned by the media as a part of a homogenous group of immigrants thus characterizing them as same and partly responsible for the problems of immigrants in Sweden.

1 Bakgrund	3
1.1 Syfte och avgränsning	4
1.2 Forskningsläge	4
2. Metod och material	10
2.1 Tidningsmaterial	11
2.2 Kvalitativ litteraturstudie	12
2.3 Material	14
3. Teoretiskt ramverk	16
3.1 Begrepp	18
4. Analys	19
4.1 Etnicitet i media	20
4.2 Identitet, självbild och representation	24
4.3 Invandrarföreningarnas roll	27
5. Avslutande diskussion	30
5.1 Vidare forskning	32
6. Käll- och Litteraturförteckning	33

1 Bakgrund

Det ideella föreningslivet är något som genomsyrar Sverige och har gjort detta i olika former under lång tid. Framväxt ur olika folkrörelser som t.ex. arbetarrörelsen eller nykterhetsrörelsen har det utvecklats och tagit nya former och landat i andra rörelser så som idrottsrörelsen, hembygdsrörelsen, eller scouterna. Nästan en tredjedel av Sveriges befolkning är på något sätt aktivt engagerade i en förening¹ och det ideella föreningslivet är närvarande på så många platser i samhället. Den folkrörelse som det svenska föreningslivet faktiskt är och den tradition som aktivt föreningsengagemang erhåller i Sverige är något som vuxit fram och utvecklats på olika sätt. En del av det svenska föreningslivet som vuxit fram ur folkrörelserna i samband med migration är *invandrarföreningar*.

Redan under 1800-talet bildades den första finska sammanslutningen i Sverige, men det var inte förrän under 1900-talet som antalet började öka i någon större utsträckning. Utvecklingen och etableringen av invandrarföreningar har följt perioder av migration till landet ganska så tätt.² Historiskt har Sverige länge varit en utvandringsnation men från mitten av 1900-talet vände det. Under andra världskriget kom Sverige att ta emot krigsflyktingar, framför allt från övriga norden och baltikum. Efter krigets valde en del att stanna, samtidigt som Sverige började ta emot en allt större arbetskraftsinvandring, och invandringen blev större än utvandringen. Under 1970- och 80-talen ökar invandringen från utomeuropeiska länder, och i samband med förändrad lagstiftning och instiftandet av Statens invandrarverk så ökar framförallt asylinvandringen under 80-talet.³ I sökandet efter gemenskap i det svenska samhället fann dessa grupper och diasporor varandra i det svenska föreningslivet och bildade olika *invandrarföreningar*.

Sverige har inte alltid varit en varm famn för de som kommit hit, utan människor har fått kämpa med att bli en del av samhället. Idag är det svenska föreningslivet ett av många integrationsverktyg, ett sätt att snabbt skapa sig en plats och hitta en identitet, och lära sig det

1

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/pong/statistiknyhet/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-2018-2019/>

² Bäck, Henry. *Jugoslaviska invandrarföreningar i Sverige* Stockholm: Ceifo 1989 s.4ff.

³ <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Migration-till-Sverige/Historik.html>

nya språket.⁴ Invandrarföreningar är därför en intressant skärningspunkt mellan ett innanförskap och utanförskap där en kan ta del av det svenska föreningslivet och folksjälen samtidigt som man är organiserad i en kultur som man är bekant med.

1.1 Syfte och avgränsning

Syftet med denna uppsats är att undersöka framställningar av invandrarföreningar i dagspress och media under 1980-talet. Undersökningen ska genomföras genom att granska och förstå hur *invandrarföreningar* gavs representation i media och under 1980-talet. För att närma sig en förståelse för detta och för föreningarna under denna tid kommer följande frågor att ställas till det källmaterial som samlats in:

- Vad finns det för attityder och föreställningar kring invandrarföreningar i medierna under 1980-talet?
- Hur skildrar invandrarföreningar och dess representanter sitt varande när de kommer till tals i media?

En *invandrarförening* kan definieras på olika sätt men i kontexten av denna uppsats är det föreningar eller organisationer som bildats med syftet att sammanföra etniska grupper med bakgrund utanför Sverige. På grund av den ökade migrationen till Sverige och det ökade etablerandet och bildandet av *invandrarföreningar* under 1970- och 1980-talen⁵ har undersökningsområdet för denna uppsats avgränsats till just 80-talet.

1.2 Forskningsläge

I detta avsnitt kommer jag att presentera den redan existerande forskning som bedrivits inom fältet samt var denna uppsats kommer att positionera sig inom detta. Det forskningsläge som presenteras kommer att agera ramverk under uppsatsen, det är kring den presenterade forskning som uppsatsen kommer att positioneras. Den ämnar att fylla ett forskningsgap som identifierats, nämligen hur invandrarföreningars positioner och roller uppfattats och medias

4

<https://www.informationsverige.se/sv/jag-har-fatt-uppehallstillstand/samhallsorientering/boken-om-sverige/att-forsorja-sig-och-utvecklas/fritids--och-foreningsliv/>

⁵ Bäck Henry. 1989

roll i framställningen av dessa. Som Kirsti Niskanen påtalar i *Betydelsen av att välja tolkningsram* så är det viktigt att förstå och definiera det forskningsläge, eller tolkningsram, som finns innan man påbörjar en studie, inte bara för författarens skull utan även för läsaren, ur vilka perspektiv tolkas det material som samlas in, vad finns redan?⁶ För att kunna ringa in fältet och navigera det något spridda urval av artiklar och böcker skrivna kring *föreningsliv* i olika former. Jag började därför leta efter artiklar och böcker som tangerade föreningsliv men framförallt med fokus kring *gemenskaper*, *identitetsskapande* och *etnicitet* som kom att utgöra huvuddelen i min sökning. Letandet utmynnade i ett antal relevanta artiklar och böcker som jag därefter delade in i tre olika kategorier dessa är *Etnicitet*, *representation*, *identitet och självbild* och *föreningar och föreningsliv*. Bredden i undersökningsområdet gör att den forskning som bedrivits på detta kommer från flera olika discipliner, såväl historiker som etnologer eller sociologer har intresserat sig för detta forskningsfältet på olika sätt. Tvärvetenskapligheten i forskningsfältet är därför både en styrka och en svårighet, den kunskapsbank som finns är bred och ger därför en god grund att stå på när en närmar sig fältet men det är också ett omfattande arbete att sälla och navigera sig genom detta.

Identitet, självbild och representation

När man närmar sig material som handlar om *invandrarföreningar* så är identitetsbegreppet nästan oundvikligt, det är så nära kopplat till etnicitet och nationalitet. Men om en riktar sig mot identitetsbegreppet när man talar om etnicitet istället för att använda sig av de tidigare nämnda, mer politiska begreppen, *makt*, *integration*, *segregation* och liknande så möter man annan forskning som är mer fenomenologisk och konstruktivistisk. Där de som är föremål för undersökningar, avhandlingar eller studier snarare är aktörer och istället då skapar och upplever *etnicitet* och *identitet* liksom hur föreningar i kontexten faktiskt är aktiva i skapandet av sin identitet och självbild. I boken *Rätten till platsen* redogör Paul Agnidakis för hur ett *kollektivt identitetsskapande* fungerar i Timrå och Surahammar, två bruksorter i Medelpad respektive Västmanland.⁷ Agnidakis skildrar hur detta kollektiva identitetsskapande kan fungera, och framförallt i relation till outsiders och konstruktionen av "den andra". I Agnidakis avhandling så riktar han sig främst mot identitet kopplat till plats och platstillhörighet. Relationen till en fysisk plats utgör ofta en central komponent av både det kollektiva men också det individuella identitetsskapandet. Plats är något fysiskt och greppbart

⁶ Niskanen, Kristi "Betydelsen av att välja tolkningsram" I *Historia i praktiken* (Peter Josephsson, Frans Lundgren red.) s. 129-141 Lund: Studentlitteratur AB 2016

⁷ Agnidakis, Paul "Rätten till platsen: Tillhörighet och samhörighet i två lokala industrisamhällen under omvandling" 2013 Höör: Brutus Östlings förlag symposion

som en individ kan tillägna sig och fungerar därför väldigt bra för att i ett kollektiv skapa en gemensam identitet kring något t.ex. en föreningslokal, eller hemland. Föreningslokaler nämns påfallande ofta i kontexten av denna uppsats som en plats för samling men också identitetsskapande. Lokalernas karaktärsdrag beskrivs på olika sätt men beskrivs allt som oftast som speciella platser. Detta perspektiv lyfter även Lidskog, Pripp och Westvall i *Musik, organisation och sammanhang*, vikten av identifierbara sinnestryck och igenkännande när människor möter nya platser. De menar att man relaterar nya upplevelser till de invanda, för att orientera sig och skapa en plats i ett nytt rum.⁸ I denna kontexten utvecklar även författarna frågan om representation som viktig för identitetsprocesser, förmågan att kunna känna igen sig i kulturella uttrycksformer och bli representerad är en del av identitetsbildningen. *Identiteter och identitetsprocesser* som forskningsfält är tvärvetenskapligt, det tangerar flera olika vetenskapliga discipliner som alla bidrar med olika perspektiv. Framförallt kretsar en stor del av forskningen på ämnet kring skapandet, etablerandet och bevarandet av kollektiva identiteter som grupper kan använda som verktyg för att skapa gemenskaper. Genom etablerandet av en känsla av 'vi och dem' kan identiteter, kanske framförallt *etniska identiteter* få betydelse när denna grupp upplevs vara hotad av utomstående. Detta är något som Hylland Eriksen lyfter både i *Etnicitet och Nationalism*⁹ samt *Rötter och fötter*¹⁰ där han undersöker identitetsprocesser. Både ur ett etnicitets- och nationalistiskt perspektiv, men även utifrån mer grundläggande identitetspraktiker. I kontrast till detta så tangerar Annie Woube både hur människor identifierar sig med etniciteter och konstruktionen av en kollektiv identitet i sin avhandling "*Finding one's place*" där hon undersöker hur etniska svenska migranter skapar tillhörighet och känslan av samhörighet på Costa del sol i Spanien.¹¹ Woube skildrar en intressant aspekt av skapandet av en identitet där individer skapar nya identiteter och positionerar sig som svenskar i Spanien. Hon bidrar även till fältet med ett relevant resonemang kring migration och självuppfattning, positionering och orientering, baserat i Sara Ahmeds queerfenomenologi.¹²

⁸ Lidskog, Rolf & Pripp, Oscar & Westvall, Maria. "Musik, Organisation och Sammanhang" I *Migration, musik och Mötesplatser: Föreningsliv och kulturproduktion i ett föränderligt samhälle* (Maria Westvall, Rolf Lidskog & Oscar Pripp red.) s.15-41 Lund: Studentlitteratur AB 2018

⁹ Hylland Eriksen, Thomas 1993 s.48-49, 99

¹⁰ Eriksen, Thomas Hylland, *Rötter och fötter: identitet i en ombytlig tid*, Nya Doxa, Nora, 2004

¹¹ Woube, Annie. *Finding One's Place: An Ethnological Study of Belonging among Swedish Migrants on the Costa del Sol in Spain* Uppsala University 2014

¹² Woube, Annie. 2014 s.33

Etnicitet

En viktig byggsten i det ramverk som ligger till grund för denna uppsats är det element som särskiljer de föreningar som uppsatsen riktar in sig på gentemot andra föreningar, *etnicitet*. I *Etnicitet och Nationalism* gör Thomas Hylland Eriksen ett försök att definiera både etnicitetsbegreppet i relation till nationalism¹³. Dessa begrepp ligger varandra nära i Eriksens diskussion men han argumenterar för att det är viktigt att skilja nationer från etniska kategorier.¹⁴ Eriksen gör tidigt en viktig distinktion som präglar den humanistiska forskningen kring etnicitet: relationen mellan etnicitetsbegreppet och "ras"-begreppet. Han menar att "ras" existerar som en kulturell konstruktion, men framhårdar att i de samhällen där just "ras" är betydelsefull kan dessa föreställningar förstås som en del av en etnicitetsdiskurs.¹⁵ Etnicitetsbegreppet fyller alltså en funktion i sociala kontexter och som en del i identitetsskapande processer. Dessa identitetsprocesser ställer han också i kontext till andra identitetskategorier, t.ex. klass eller kön och menar på att etnicitet är viktigt att undersöka för att synliggöra olika förhållanden där etnicitet kan spela roll, främst social organisering.¹⁶ Likaså Hübinette och Pripp diskuterar etnicitet och ras i en något mer nutida kontext där de istället tillämpar ett teoretiskt perspektiv och menar på att etnicitetsbegreppet inom dagens humaniora fyller en liknande funktion som den som Eriksen lyfter. Men Hübinette och Pripp lägger även en del vikt vid begreppet diaspora och kanske än mer vikt vid *vithet* som de kopplar samman med genus- och queerforskningen.¹⁷ Vithetsbegreppet och *critical race theory*, CRT, tar plats i detta forskningsfält men är delvis inriktat mot allt som har med görandet och ägandet av vithet, det vill säga, vita rum, vita privilegier, vita perspektiv. Här skiljer sig de perspektiv som Hübinette och Pripp presenterar gentemot Hylland Eriksens, när de lägger till och betonar dimensionen av vithet som en social konstruktion och social kategorisering. Inom forskning och tillämpning bör begreppet *etnicitet* användas där det är socialt relevant för forskaren för att kunna förklara studieobjekten.¹⁸ Det gemensamma draget bland de föreningar som är föremål för undersökning i denna uppsats är att de bildats i syftet att vara en mötesplats, eller ha en samordnande funktion, för folk med bakgrund utanför Sverige, en så kallad invandrarförening, präglad av etnicitet. Vidare så undersöker även Beatriz Lindqvist begreppet etnicitet. I boken *Drömmar och vardag i exil: Om chilenska*

¹³ Hylland Eriksen, Thomas "Etnicitet och nationalism" Bokförlaget Nya Doxa 1993 s.9ff.

¹⁴ Hylland Eriksen, Thomas 1993 s.125ff.

¹⁵ Hylland Eriksen, Thomas 1993 s.13-15

¹⁶ Hylland Eriksen, Thomas 1993 s.190-198

¹⁷ Hübinette, Tobias & Pripp Oscar "Etnicitet, Ras och Vithet" I *Tillämpad kulturteori* (Jenny Gunnarson Payne, Magnus Öhlander (red.) 2017 s.307-310

¹⁸ Hübinette, Tobias & Pripp Oscar. 2017 s.293-315

flyktingars kulturella strategier utgår hon från identiteten som diaspora, utifrån koncept om gemenskap, och undersöker hur en chilensk identitet konstrueras hos chilenska flyktingar i Malmö under 1970-och 1980-talet.¹⁹ Bland annat undersöker hon just uppfattningen om en etnisk grupp både utifrån de föreställningar som skapas inom gruppen men även utanför och konstaterar att kulturella uppfattningar inte bara kan förklaras som resultat av yttre påverkan utan även som pågående processer som förhandlas fram inom en grupp.

I en statlig utredning från 2004 inleder Bo Bengtsson med en diskussion kring det etniskt organiserade föreningslivet och vad han kallar för politisk integration, detta beskriver han som idéerna om det reella medborgarskapet.²⁰ Detta är en framträdande del i den forskning som på olika sätt bedrivs på ämnet, och kring invandrarföreningar. Ofta i artiklar och avhandlingar som behandlar just etnicitet så stöter en på begrepp och nyckelord som exempelvis; *makt*, *integration* eller *segregation*, skildringar av etnicitet i ett utifrån-perspektiv. I motsats till både Lindqvist och Hübinette & Pripp som skildrar etnicitet som både interna och externa identitetsprocesser som förhandlas fram. I *Migration, musik och Mötesplatser: Föreningsliv och kulturproduktion i ett föränderligt samhälle* skriver Oscar Pripp om den kurdiska föreningen Komciwan och hur föreningen är ett verktyg för den kurdiska diasporan i Stockholm för skapandet av en gemensam identitet och konstruktionen av denna genom inslag av traditionell musik och dans.²¹ Det finns alltså tydliga spår, eller inriktningar, i den forskning som bedrivs med *eticitet* och etnisk identifikation som föremål för undersökning. Där det ena, är väldigt politiskt, *integration* och *segregation* blir ett som ett mantra, och etnicitet snarare blir en social kategori att studera utifrån. Medan i det andra spåret där *eticitet* blir föremål för gemenskaper och är inriktat på de som istället upplever *eticiteter* och att vara minoritetsgrupper i det svenska samhället. I denna uppsats ämnar jag att positionera mig mitt emellan dessa två spår. Detta för att å ena sidan lyfta “outsider”-skildringen av minoritetskulturer i form av *invandrarföreningar* och hur de gestaltats i media under 1980-talet. Men också å andra sidan för att nå ett perspektiv kring deras egen konstruktion av etnicitet, hur föreningarna och dess representanter lyfte fram sin egen identitet och gemenskap.

¹⁹ Lindqvist, Beatriz. *Drömmar och vardag i Exil: Om Chilenska flyktingars kulturella strategier*. Beatriz lundqvist och Carlsson bokförlag. 1991

²⁰ Bengtsson, Bo “Föreningsliv, Makt och Integration - Ett inledande perspektiv” I SOU 2004:49 s.7-30

²¹ Pripp, Oscar “Musik, Dans och kollektiv självförståelse i en kurdisk kulturförening” I *Migration, musik och Mötesplatser: Föreningsliv och kulturproduktion i ett föränderligt samhälle* (Maria Westvall, Rolf Linskog & Oscar Pripp red.) s.45-61 Lund: Studentlitteratur AB 2018

Föreningar och Föreningsliv

Det svenska föreningslivet har ofta varit föremål för undersökningar och studier i olika former, framförallt är det de humanistiska vetenskaperna som intresserat sig för föreningsliv. En av de mer framstående teoretikerna inom fältet, Robert D. Putnam, resonerar både i *Den fungerande demokratin* och i *Bowling alone: America's Declining social capital* kring socialt kapital, kring det aktiva civilsamhället och vikten av föreningsliv i en fungerande demokrati²². Denna uppsats följer inte riktigt mot samma statsvetenskapliga linje som Putnam håller, men likväl lyfter han aspekten kring föreningslivets roll i skapandet av ett socialt kontaktnät och tillförlit till andra aktörer i ett samhälle.²³ Det krävs ändå en viss förståelse för vilken roll föreningslivet kan ha och på vilket sätt det kan ändra skepnad. I *Föreningsliv och politiskt deltagande* håller Gunnar Myrberg en liknande linje när han diskuterar kring föreningsliv och politiskt deltagande.²⁴ Likheten i hur Myrberg och Putnam närmar sig och studerar föreningslivet grundar sig i den uppfattning som de delar kring en korrelation mellan engagemang i föreningslivet och politiskt engagemang, både hos infödda och invandrade medborgare. När en överblickar den forskning som utkommit kring föreningsliv och närmare bestämt invandrarföreningar så riktar denna allt som oftast sig mot just integration. Inom forskningen kring föreningsliv kan man ana ett mer eller mindre omedvetet drag i att skapa en "Vi och dem" diskussion. Det byggs upp en slags dikotomi mellan "inrikesfödda" och "utrikesfödda", utan att göra några andra gränsdragningar, det är vid en första anblick sällan mycket nyans i resonemangen. Det är en fråga om hur forskarna närmat sig ämnet, i SOU 2004:49 så håller både Myrberg och Bengtsson, denna linje. Detta ska inte uppfattas som att jag kritiserar och avfärdar detta perspektivet helt och hållet men jag förhåller mig till det som en del av forskningsfältet ändå. Ove Sernhede påvisar i sin undersökning *Gambisk diaspora och västafrikansk musik*, hur kulturföreningar kan förstås som kulturinstitutioner där medlemmarna själva kontrollerar "integrationsverktyget".²⁵ Det står i kontrast till Myrbergs och Putnams idé om föreningslivet som ett verktyg för att integrera i majoritetssamhället, och är istället ett sätt att delta i samhället. Pontus Odmalm lyfter även han en intressant aspekt i sin artikel *Invandrarföreningar som intressekanaler*, där han diskuterar föreningarnas

²² Putnam, D, Robert "Bowling Alone: America's declining social capital" I Journal of Democracy 6:1 Jan 1995

²³ Putnam, D, Robert *Den fungerande Demokratin: Medborgarandans rötter i Italien* SNS Förlag 2011 s.180ff.

²⁴ Myrberg, Gunnar *Föreningsliv och politiskt deltagande* I SOU 2004:49 s.197-230

²⁵ Sernhede, Ove *Gambisk "Gambisk diaspora och västafrikansk musik"* I *Migration, musik och Mötesplatser: Föreningsliv och kulturproduktion i ett föränderligt samhälle* (Maria Westvall, Rolf Lindskog & Oscar Pripp red.) s.63-82 Lund: Studentlitteratur AB 2018

verksamhet och deras funktion i att driva olika, för gruppen relevanta, frågor.²⁶ I denna artikel lyfter han även vad han anser vara den svenska modellen för föreningsliv som representanter för olika sociala grupper i samhället. Med detta menar Odmalm att invandrarföreningarna är en social organisation som representerar sociala grupper i olika frågor i samhället.²⁷

Jag ämnar att positionera denna uppsats kring kring den tidigare forskning som bedrivits inom etnicitet, identitet och föreningsliv genom att tangera alla tre forskningsfält för att överbygga dessa. Etnicitet och identitet ligger redan väldigt nära varandra, genom att tillföra föreningslivsperspektivet till dessa fyller uppsatsen en funktion där de applicerar de två förstnämnda forskningsfälten på det tredje. Till skillnad från tidigare forskning betonar denna uppfattningen av etnicitet och identitet både från ett outsider- och ett insiderperspektiv i kontexten av föreningsliv.

2. Metod och material

Detta avsnitt kommer att behandla de metoder som använts och de vägval som gjorts och uppstått under arbetet med att samla in ett empiriskt underlag för uppsatsen. Detta avsnitt kommer att bestå i två delar där den förstnämnda, *tidningsmaterial*, behandlar framtagningen och behandlingen av det empiriska materialet, alltså det material som tagits fram från olika tidningsarkiv. Den andra delen behandlar en kvalitativ litteraturstudie, med andra ord, den metod som använts för att närma sig och analysera det inlämnade materialet. Målet med detta källmaterial är alltså snarare förstå och kontextualisera *invandrarföreningars* varande under 1980-talet. Även värt att nämna innan metoddiskussionen påbörjas är urvalet av källor och källmaterial. Medier har enligt Anderson en roll i skapandet av *Imagined communities*²⁸, föreställda gemenskaper, därför lämpar sig tidningsmaterialet väldigt bra för uppsatsens syfte. Dessa har valts efter lämplighet för ändamålet. För denna uppsats och det ämnet som undersöks lämpar det sig bäst att använda sig av en tidning med rikstäckande nyheter, Dagens Nyheter, samt en blandning av GP, Göteborgs Posten och GT, Göteborgs-Tidningen för en mer lokalt inriktad rapportering. Detta ger ett både ett rikstäckande och ett lokalt perspektiv och synliggör hur invandrarföreningar skildras och representeras i media. I sin helhet består

²⁶ Odmalm, Pontus, "Invandrarföreningar som intressekanaler - Möjligheter och hinder på lokal nivå" I SOU:2004:49 s.99-

²⁷ Odmalm, Pontus 2004 s.105

²⁸ Anderson, Benedict

källmaterialet av 36 Artiklar som alla på något sätt behandlar fenomenet *invandrarföreningar* och de narrativ som förmedlas i de tre nämnda tidningarna under 1980-talet. De källor som tagits fram har ofta lett till ett spår att följa där det framkommit flera olika artiklar som behandlat samma föreningar eller händelser, både i lokalpress och rikstäckande. De olika tidningarna får i kontexten av uppsatsen ses som kompletterande till varandra, de är menade att ge olika perspektiv på ett rikstäckande fenomen och syftet med att välja tidningar med två olika fokus är för att kunna urskilja huruvida det finns någon diskursiv eller narrativ skillnad i hur de framställer de *invandrarföreningar* som omskrivs.

2.1 Tidningsmaterial

För att kunna besvara de frågeställningar som denna studie ämnar att besvara så används en kvalitativ ansats för att kunna komma åt det sammanhang och de bakomliggande mönster som tidningarna och artiklarna är en del av. Florén och Ågren beskriver *källkritik* och *källvärdering* som en grundläggande metod för, historisk forskning²⁹, detta eftersom källmaterialet framställts utan forskarens närvaro så måste denne kritiskt granska materialet för att komma fram till huruvida det är trovärdigt. Stommen i det källmaterial som utgör denna uppsats, tidningsartiklarna, är insamlade genom sökning i tidningsarkiv på Dagens Nyheters tidningsarkiv och i Kungliga bibliotekets digitaliserade tidningsarkiv. Detta material har granskats med målet att uppfatta och undersöka narrativen och diskursen kring *invandrarföreningar* under 1980-talet. Det finns olika sätt att metodiskt närma sig arkivsökning, för denna studien valde jag att söka under hela tidsperioden eftersom den i sig är överkomlig, 1980-01-01 - 1989-12-31 och istället använda mig av sökfraser för att hitta relevant material. Det finns fördelar och nackdelar med denna sökmetod, det blir ett större sällande tills en har hittat "rätt" sökfraser men när det väl fungerar hittar en mängder med relevant material. Denna insamling fortsatte tills dess att empirin var "mättad", när inga nya exempel på skildringar eller representationer kom fram. Å andra sidan hade en kunnat göra nedslag i intervaller om några år, till exempel för att kunna försöka utläsa någon form av förändring i diskurs. Arkivmaterial och arkivsökningar i sig är något som förutsätter att den person som tar sig an forskarrollen, också har reflekterat över sin egen position både som forskare men också som aktör. Det krävs en hel del reflektion och insikt för att skapa

²⁹ Florén, Anders & Ågren Henrik *Historiska undersökningar: Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*. Lund: Studentlitteratur 1998 s.62-64

transparens i det insamlade materialet och undanröja tvivel om osakligheter. Men i ett forskningssammanhang är inte endast viktigt att man reflekterar och lyfter alla olika faktorer kring påverkan under tiden som insamling av det empiriska materialet sker. Utan även att tillvägagångssättet och metoden noggrant redogörs för när materialet används och bearbetas. Det finns även forskningsetiska och källkritiska diskussioner att föra kring källmaterial av denna typen, exempelvis urval eller tendens men den återkommer senare.

Dagstidningar, både lokalpress och nationella ger ofta en unik inblick i samtiden och speglar tendenser i ett samhälle och det samhällets pågående processer. Det är dessutom ett omfattande och lättillgängligt material eftersom det digitaliseras och görs tillgängligt på internet. I dessa olika medier kan man vid en första anblick ges en yttlig överblick av deras samtid, samtidigt som man förstår att materialet är en del av något större som kan analyseras och tolkas. Medier fyller även en funktion i att förmedla och konstruera människor på olika sätt, däribland sociala kategorier som kön, sexualitet, etnicitet.

2.2 Kvalitativ litteraturstudie

Det finns olika metoder för att först och främst kunna överblicka empiriskt material och avgöra relevansen för ämnet under insamling. Men även för att senare behandla det ackumulerade materialet och analysera detta. Under processen med att sälla i olika arkiv, bland olika material och mängder av artiklar märktes behovet av en viss metodik för att kunna besvara den frågeställning som uppkommit tidigare, “*.../att undersöka invandrarföreningar uppfattas och behandlas i Sverige under 1980-talet.*”.

I Jimmy Vulovics “*Narrativanalys*” så definierar han begreppet *narrativ* i kontrast till *berättelse* i en litterär kontext. Men denna analysformen är inte endast applicerbar på skönlitterärt källmaterial utan allt skrivet material som kan förmedla ett *narrativ*. Vulovic introducerar dessutom vad han kallar för “*Narrativanalysens verktyglåda*”³⁰ där han introducerar begrepp och metoder från litteraturvetenskapens narrativanalys. Dessa är i olika grad applicerbara på ett historiskt material, men eftersom källmaterialet i denna uppsats utgörs av ett litterärt material, tidningsartiklar, så fungerar dessa bra. Vulovic lyfter bland annat fram ett av dessa verktyg, *karaktäriserande handlingar*, som är nyttigt att använda sig

³⁰ Vulovic, Jimmy. *Narrativanalys* Lund: Studentlitteratur AB 2013 s. 57-117

av när man gör en kvalitativ litteraturstudie. Karaktäriserande handlingar, är ett sätt att karaktärisera eller gestalta genom att belysa handlingar eller vanemönster, därigenom bygger man ett narrativ.³¹ Vidare så lyfter han även fram fyra andra verktyg som är användbara för en narrativanalys men i olika mån applicerbara beroende på material. Två av dessa är *karaktäriserande utseende*, och *karaktäriserande språk*. Båda två fungerar för att göra indirekta beskrivningar och presentationer av karaktärsdrag och därmed underbygga ett narrativ kring en person eller grupp.³² Vulovic lyfter även fram vad han kallar för *utlagda antydningar* och *intrig- och narrativstruktur*. Dessa två verktyg belyser hur narrativen konstrueras och han menar på att i ett narrativ så finns det en författare som vill bli förstådd och ett sätt som en berättelse förmedlas på.³³ Men narrativanalys som metod lämpar sig bra för ändamålet eftersom uppsatsens syfte är formulerat kring hur invandrarföreningar framställts genom de narrativ som presenteras i media under 1980-talet.

Det finns även en möjlighet att utföra en diskursanalys på det källmaterial som ligger till grunden för denna undersökning, eftersom diskursanalysen hjälper till att förklara och synliggöra sociala och historiska fenomen genom språkliga praktiker och därmed synliggöra bakomliggande maktordningar. Appliceringen av diskursanalys hade därför inte bara gett en annan infallsvinkel till materialet utan hade kanske inte nått de slutsatser eller resultat som denna studien är riktad mot. Som Helena Tolvhed framför i sin avhandling *Nationen på spel*, är diskursanalysens huvuduppgift att, genom att analysera diskurser både försöka förklara och förstå historiska identiteter och erfarenheter.³⁴ Visserligen kan en diskussion föras kring vad diskursanalysen bidrar med och öppna upp för den analysformen som mer än kompletterande metod till den narrativanalys som istället tar den huvudsakliga platsen i denna studie. Men arbetets omfattning om skulle riskera att bli för stor för att hinna med att lägga lika mycket tid på de båda metoderna inom angivna tidsramar. Dessutom fungerar den valda strukturen av analysmetoder väl för ändamålet, där narrativanalysen tar plats som den huvudsakliga analysmetoden och diskursanalysen får agera kompletterande till denna.

³¹ Vulovic, Jimmy 2013 s.68-70

³² Vulovic Jimmy 2013 s.71-75

³³ Vulovic Jimmy 2013 s. 108-111

³⁴ Tolvhed, Helena. *Nationen på spel*

2.3 Material

För att få en ingång till, och förståelse för, *invandrarföreningar* och hur dessa uppfattades i sin samtid fungerar just tidningsmaterial och medier väldigt bra. I dagstidningarna skildras både samtid och kultur, de synliggör kontemporära narrativ och diskurser samtidigt som de såklart medför viss problematik. Den sökning som gjorts i tidningsarkiven under materialinsamlingen är avgränsad mellan datumen 1980-01-01 och 1989-12-31, hela 1980-talet omfattas alltså. Sökningen har förutom datumavgränsningen också avgränsats med de olika sökorden som använts, dessa är: *Invandrarförening*³⁵, *kulturförening*, *etnisk förening*, *integration*³⁶ och *Identitet* i olika kombinationer med varandra. I analysavsnittet görs ingen skillnad på hur de olika benämningarna har använts eftersom det framgår i källmaterialet att de i stor utsträckning också använts synonymt med undantag för vissa fall där *kulturförening* och *invandrarförening* används för att beskriva två olika sorters föreningar. När källmaterialet togs fram påbörjades sökningen kring det första begreppet, *invandrarförening* därefter har detta byggts på med fler söktermer efter hand som det kommit fram att andra behövs. Det är tacksamt att söka i tidningsarkiv, den första sökningen på just termen "*invandrarförening*" mellan åren 1980 - 1989 renderade i ca 600 träffar i de tre tidningarna som valts ut. Det finns alltså ett stort material att hämta men det gör även urvalsprocessen svårare.

Det utvalda materialet består i 36 artiklar och tidningssidor i varierande format, både reportage, krönikor nyhetsartiklar och kulturartiklar. Dessa har alla tematiserats utifrån de kategorier och teman som framkom vid kartläggning av forskningsläget och utformandet av ett teoretiskt ramverk. Dessa teman och kategorier har även påverkat och till viss del utformat både forskningsläge och det teoretiska ramverk som denna uppsats lutar sig mot. I huvudsak rör det sig om tre större teman; *etnicitet*, *identitet* och *föreningsliv och kultur*. I det insamlade materialet har olika röster gjorts hörda, flera olika föreningar har representerats i olika utsträckning och artiklarnas format har varierat. Denna variation rör sig både om artiklarnas uppbyggnad, huruvida det är intervjuer med föreningsmedlemmar, ordföranden eller om det är journalister som granskar en händelse eller skriver ett reportage. Fördelen med denna formen av källmaterial är att man ofta får en helhetsbild, under insamlingen av det empiriska materialet stötte jag under ett antal tillfällen på helsidor med flera olika artiklar, reportage och

³⁵ *invandrarförening*, *invandrarföreningar*, *invandrarföreningen*

³⁶ Denna sökfras var bred men i kombination med andra så gav den relevanta resultat

intervjuer tillägnat en händelse. Dessutom belyser medier i allmänhet och tidningsartiklar mer specifikt ofta det historiska sammanhang som de författas i.

I *Historiska Undersökningar* lyfter historikerna Anders Florén och Henrik Ågren att historiker undersöker det som inte längre finns och kan därför, till skillnad från andra vetenskapliga discipliner inte kan experimentera eller ställa frågor direkt till källorna.³⁷ Arbete med historiskt material ställer därmed höga källkritiska krav eftersom källmaterialet är det som möjliggör att historisk forskning bedrivs. Därför är relationen till detta lite mer ambivalent eftersom forskaren behöver förhålla sig kritisk till källmaterialet. Florén och Ågren resonerar vidare kring hur källor och källmaterial kan betraktas som *kvarlevor* och att dessa vid en första anblick uppfattas ha hög trovärdighet.³⁸ Därför måste källmaterialet granskas utifrån vissa källkritiska kriterier, så som *äkthetskriteriet*, *tendenskriteriet* och *tidskriteriet*. Äkthetskriteriet syftar till att förhålla sig kritiskt till huruvida källan eller *kvarlevan* är det den utger sig för att vara, eller om är denna fabricerad. Ett rimligt antagande kring källorna som ligger till grund för denna uppsats är att de är precis vad de utger sig för att vara, materialet har tagits fram från två pålitliga tidningsarkiv och de artiklar som tagits fram motsäger inte varandra utan ger en ganska enhetlig bild av fenomenet. Forskaren bör även fråga huruvida källan *tendentiös*, finns det något skäl att tro att den som står bakom den, i detta fallet en informant eller en journalist, ska ha ljugit eller överdrivit. Att granska ett källmaterial som nyhetsartiklar och göra antaganden kring huruvida uppgiftslämnarna har farit med osanning eller inte kan vara känsligt. I fallet med detta material så gör det mindre skillnad då det inte är själva innehållet i artikeln utan de bakomliggande narrativen och diskurserna. Vidare så är det även aktuellt att diskutera *tidskriteriet* hur nära i tiden källmaterialet eller *kvarlevan*, artikeln eller reportaget, skapades, i relation till den faktiska händelse som de skildrar. De artiklar som valts ut är oftast skrivna direkt i samband med en händelse eller så är dessa intervjuer inför ett evenemang som komma skall och det finns därför ingen direkt anledning att ifrågasätta innehållet.

³⁷ Florén, Anders & Ågren Henrik *Historiska undersökningar: Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*. Lund: Studentlitteratur 1998 s.62

³⁸ Florén, Ågren 1998 s.65

3. Teoretiskt ramverk

Det teoretiska ramverk som denna uppsats lutar sig mot baseras i de analytiska teman och kategorier som framkom under bearbetningen av det empiriska materialet. I denna process stötte jag på större, övergripande, teman som *etnicitet* och *identitet* men även andra begrepp som kräver sin plats. Sociologen Aksel Tjora beskriver i *Från nyfikenhet till systematisk kunskap*, den kvalitativa forskningen och appliceringen av teorier på ett källmaterial. Där menar han att kvalitativ forskning flitigt använder sig av flera olika teoretiska ingångar för att kunna bygga och definiera en ram för ett område eller undersökningsfält.³⁹ Även Jenny Gunnarsson Payne och Magnus Öhlander diskuterar olika kulturteorier och deras applicering och lyfter ett liknande perspektiv, att teorier bygger på antaganden eller påståenden och dessa teorier är således ett perspektiv eller ett sätt att närma sig ett material.⁴⁰ Det teoretiska ramverket som konstrueras inför ett sådant här arbete fungerar alltså egentligen som en slags verktygslåda för att ta sig an och förstå ett källmaterial. Baserat på detta så är det teoretiska ramverk som kommer att presenteras här utformat efter de analytiska teman och begrepp som uppkommit under arbetets gång. Det är även anpassat så att teorierna ska fylla den funktion som både Payne, Öhlander och Tjora lyfter, att etablera ett ramverk och ge flera, kompletterande, perspektiv till materialet. De kategorier och teman som uppkom under bearbetningen av materialet innefattar: *etnicitet*, *identitet*, *representation* och *föreningsliv* där det sistnämnda snarare är gemenskaper eller kollektiv.

Etnicitet som ämne och begrepp är ett stort och omfattande fält att närma sig. Delvis behandlar det social kategorisering och social identitet, men det innefattar även andra perspektiv, såsom *makt*. Den teoretiska förståelsen av etnicitet utgår i den här uppsatsen från Thomas Hylland Eriksens verk *Etnicitet och Nationalism* för att ha ett perspektiv på processerna bakom både hur etnicitet påverkar, men också skapas. Hylland Eriksen definierar etnicitetsbegreppet i relation till det idag mer kontroversiella begreppet ras och gör i detta resonemang en viktig poäng där han, med hänvisning till Michael Banton, särskiljer begreppen etnicitet och ras. Hylland Eriksen menar att etnicitet har med gruppidentifikation, alltså "vi"-et, att göra medan rasbegreppet snarare handlar om en kategorisering och andrefiering, och således ett "dem".⁴¹ Hylland Eriksen utvecklar sitt resonemang om

³⁹ Tjora, Aksel. *Från Nyfikenhet till Systematisk Kunskap* Lund: Studentlitteratur 2012 s.22ff.

⁴⁰ Gunnarsson Payne, Jenny & Öhlander, Magnus "Introduktion" I *Tillämpad kulturteori* (Jenny Gunnarsson Payne, Magnus Öhlander red.) Lund: Studentlitteratur 2017 s.14-15

⁴¹ Hylland Eriksen, Thomas 1993 s.14ff.

etnicitetsbegreppet och introducerar fler parametrar som även de är relevanta att ta i beaktning. Dels framgår det tydligt att etnicitetsbegreppet ska förstås som en dynamisk och flexibel social konstruktion. Etnicitet bör alltså inte förstås som statiska kategorier, utan snarare som en relativ position som hjälper grupper att definiera varandra och sig själva i ett samspel. Detta betyder dock att det alltså måste finnas en föreställning om “de andra”, även inom etnicitetsbegreppet.⁴² Även Tobias Hübinette och Oscar Pripp diskuterar etnicitetsbegreppet i *Etnicitet, Ras och Vithet*, och bidrar med ett, för denna uppsatsen och i denna kontexten, viktigt begrepp som sammanlänkar etnicitet och identitet, nämligen *diaspora*. De definierar diasporabegreppet och grupperna som utgör detta begrepp i korthet genom att beskriva det som att medlemmarna i en diaspora behåller och bevarar sin etniska självidentifikation över tid och rum.⁴³

För att kunna förstå och analysera materialet har teorier som kan låsa upp dessa hämtats och applicerats. För att kunna ringa in själva identitetsbegreppet använder jag mig av Hylland Eriksens teori om *det omvända kylskåpet*.⁴⁴ Det omvända kylskåpet är en metafor för hur en grupp gör för att behålla “värmén” inåt inom gruppen så riktar man istället kyla utåt, gruppen förenas alltså i att sätta sig i en position av “vi mot dom” där skillnaderna inom *vi*-et inte blir lika märkbara eftersom de överskuggas av skillnaderna gentemot *dom*. Detta är en god utgångspunkt för att kunna närma sig och förstå de interna identitetsprocesser som sker i en grupp. För att närma sig skapandet av en kollektiv identitet utifrån har jag istället vänt mig till Benedict Anderssons *Imagined communities*. Anderson menar att medier har en agens i skapandet av en så kallad *föreställd gemenskap*, framförallt menar han att detta gäller i skapandet av en nationell upplevelse av gemensam identitet. Medierna upprättar ett narrativ och förståelseramar som tillåter människor som aldrig träffas att ändå organiseras i relation till varandra.⁴⁵ Dock är det viktigt att nämna att det är nationen som en *imagined community*, eller *föreställd gemenskap* som Benedict Anderson utgår ifrån i sin analys, men applicerbarheten på det empiriska materialet i denna uppsats måste anses vara tillräckligt.

Under bearbetningen av källmaterialet har det även framkommit att materialet är i behov av ett fenomenologiskt perspektiv. Detta eftersom fenomenologin riktar sig mot individers

⁴² Hylland Eriksen, Thomas 1993 s. 19-25

⁴³ Hübinette, Tobias & Pripp Oscar 2017 s. 299

⁴⁴ Hylland Eriksen, Thomas. *Rötter och fötter: Identitet i en ombytlig tid*. Bokförlaget Nya Doxa 2004 s.9ff.

⁴⁵ Anderson, Benedict. *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism* London: Verso 1983 s. 37-46

uppfattning av händelser i ett socialt samspel och hur man konstruerar och förstår samtiden och sin omgivning genom denna sociala konstruktion.⁴⁶ I *Queer Phenomenology* närmar sig Sara Ahmed kroppens olika förutsättningar att bebo och befinna sig i rum utifrån hur kroppar blir könade, sexualiserade och rasifierade.⁴⁷ Detta perspektiv på att äga och tillåtas bebo platser är värdefullt för att kunna skapa en förståelse för hur subjekten i materialet tilläts positionera sig och vilka *linjer* och *orienteringar* dessa har.

3.1 Begrepp

I detta avsnitt kommer de begrepp som uppkommit under arbetets gång och är i behov av en förklaring i kontexten av materialet att definieras. Dessa olika begrepp återkommer både i materialet och i teorier och därför finns det en nödvändighet i att förklara dessa och hur jag förhåller mig till dessa. Ett av de begrepp som återkommer är *diaspora*. Begreppet förklaras av Hübinette och Pripp som den etniska gemenskap som diasporan innehar är något som individerna eller de enskilda aktörerna i denna aktivt upprätthåller över avstånd och generationer.⁴⁸ Hos diasporor och etnisk samhörighet handlar detta ofta om att medlemmarna är delaktiga i någon form av kulturproduktion. De påpekar även att diasporor inte nödvändigtvis utgörs av människor på flykt utan kan syfta till exempelvis livsstils migranter som Annie Woube skriver om. Ett annat återkommande begrepp är gemenskaper eller som Benedict Anderson formulerar det: *Imagined communities* eller på svenska *Föreställda gemenskaper*. Anderson beskriver nationen som en föreställd gemenskap, den är socialt konstruerad av de som uppfattar sig själva som en del i denna grupp. Slutligen är ett återkommande begrepp *den andre* eller *andrefiering* det handlar helt enkelt om identitetsprocesser och hur man skapar ett förhållande mellan jaget eller vi:et och *den andre* eller *dom*.⁴⁹

⁴⁶ Högström, Karin. "Fenomenologi" i *Tillämpad Kulturteori* (red. Jenny Gunnarsson Payne, Magnus Öhlander) Lund: Studentlitteratur 2017 s.55

⁴⁷ Ahmed, Sara *Queer Phenomenology: Orientations, objects, others*. Duke University Press 2006 s.5

⁴⁸ Hübinette, Tobias & Pripp, Oscar 2017 s.299ff.

⁴⁹ Hylland Eriksen, Thomas. 2004

4. Analys

I detta avsnitt kommer källmaterialet presenteras enligt de teman som uppkommit under bearbetningen av materialet. Det kommer att presenteras tillsammans med de teorier som anses lämpliga för att kunna förstå och närma sig materialet samt besvara uppsatsens frågeställningar. I den första delen kommer jag att närma mig temat *etnicitet* och hur detta har skildrats i de olika artiklarna. Här ämnar jag att försöka skildra och förklara hur etnicitetsbegreppet, och eventuella synonymer, används i tidningarna under 1980-talet. Detta för att ge en inblick i den generella uppfattningen och medias gestaltning av *etnicitet* och *den andre* i framförallt invandrarföreningar, men till viss del även invandrare, under denna tiden. I den andra delen ligger fokus istället på temat *Identitet, självbild och representation*. Detta temat är lite rymligare men kommer att analysera hur *invandrarföreningars* porträttering av sig själva i media såg ut, exempelvis hur föreningarna identifierade sig själva, vad representanter för dessa lyfte när de gavs utrymme i media. Den tredje och sista delen av analysavsnittet kommer närma sig *föreningar och föreningsliv*. I denna del diskuteras hur *invandrarföreningar* framställdes som föreningar och kulturinstitutioner och hur dessa skildrades i dagstidningarna. Detta görs delvis i förhållande till det som i artiklarna kallas för "svenska föreningar" men också genom att närma sig hur *föreningslivet* och dess verksamhet framställs i media.

4.1 *Etnicitet i media*

I den mån som media under 1980-talet intresserade sig för och skildrade invandrarföreningar är det förhållandevis sällan som en stöter på begreppet *etnicitet*. Istället är det påfallande ofta som andra begrepp eller omskrivningar får ta denna plats och det är snarare ett skapande av *de andra* som pågår. Dessa varierar och de föreningar och personer som framträder i artiklar och reportage tillskrivs istället ofta kulturuttryck eller attribut som anspelar på etnicitet eller andrefieringsprocesser. När Thomas Hylland Eriksen förklarar etnicitetsbegreppet så betonar han att det inte är statiskt utan dynamiskt, och kanske viktigare, att det måste finnas en föreställning om "de andra" för att etnicitet ska uppstå.⁵⁰ Denna andrefiering är ständigt pågående i källmaterialet och kanske synliggörs i allra störst utsträckning i de artiklar som behandlar idrott. I dessa är det ofta ett eller två lag som omskrivs av en särskild anledning, exempelvis i Dagens Nyheter från 1980 så publicerades artikeln med rubriken "*Grekiske Basketledaren: Domarna förföljer oss, vi är inga bråkmakare.*"⁵¹ I denna artikel intervjuas ledaren för Akropolis IF, Charalampos Faniadis, i samband med en match där Akropolis anser sig ha blivit orättvist behandlade på grund av att de är ett "invandrarlag". I denna artikel kan man ana en slags andrefiering, både hos skribenten, som ger en tydlig bild av två olika grupper, och hos Akropolis IF som *invandrarförening*. Å ena sidan så är det just det epiteta som de tilldelas i artikeln, *invandrarlag*, men å andra sidan så är det även så som Faniadis uttalar sig. Det är ett tydligt etablerande av *vi* och *dem* i artikeln. Vidare så konstrueras samma narrativ kring *vi och dem* i en helsida med tre andra artiklar som alla handlar om idrott från Dagens Nyheter från 1989. Där rubriksättningarna lyder "*Vi domare har fått nog*", "*Vi Ledare har fått nog*" och slutligen "*En utvisning under tystnad*".⁵² Alla tre behandlar stockholmsfotbollen i de lägre divisionerna, där både domare och ledare för så kallade *svensklag* ges utrymme att uttala sig kring *invandrarföreningar*. I dessa tidningsartiklar sker återigen denna tydliga distinktion, där invandrarlagen pekats ut som tillhörande en annan kultur. I den förstnämnda, "*Vi domare har fått nog!*" så uttalar sig Lars Säfström, sekreterare för Stockholms Domareklubb, kring *invandrarklubbar* indelade i två olika grupper, de som "*uppträder mycket trevligt*" och de som inte gör det. "*Vissa invandrarföreningar har tydligen som måtto 'vi ska vinna till varje pris, kosta vad det kosta vill.'*"⁵³ Skapandet av *den andre* är ett genomgående tema i källmaterialet, vare sig det är en talesman för en förening eller någon

⁵⁰ Hylland Eriksen, Thomas 1993 s. 19-25

⁵¹ Dagens Nyheter Onsdagen den 15 Oktober 1980

⁵² Dagens Nyheter 1989-11-23

⁵³ Ibid.

som haft med en *invandrarförening* att göra. I den tredje av de artiklar som utgör en helsida som lyder under rubriken “*En utvisning under tystnad*” så skildras en lite annan bild och man möter ytterligare en dimension till *invandrarföreningar* och etnicitet. Under en fotbollsmatch i en lägre serie i en av stockholms förorter blir en spelare ur ett *invandrarlag* utvisad efter att ha knuffat en spelare i ett *svensklag*. Detta tilltaget skedde enligt artikeln efter att spelaren i *svensklaget* använt ett skällsord mot denna.⁵⁴ Här tar artikelförfattaren till ett intressant grepp, denne kopplar ihop domaren i matchen med invandrarlaget på ett prekärt sätt när han skriver att “*Naturligtvis borde också den svenske spelaren visats ut. Men domaren (som själv var invandrare förresten) hade inte hört någonting.*” Med den lilla parentes så förändrar skribenten situationen och avvärjar också för ett ögonblick några tankar om rasistiska utspel. Men i verkligheten så påverkar denne egentligen bara narrativet genom att beskriva domarens bakgrund utifrån artikelförfattarens uppfattning. Jimmy Vulovic skriver i *Narrativanalys om karaktäriserande utseende*, alltså att litterärt beskriva utseenden så att dessa kan tolkas som möjliga presentationer av en individs karaktär.⁵⁵ Artikelförfattaren skapade genom att lägga till denna parentes en koppling mellan domarens inre och yttre och gör därmed en koppling mellan domarens utseende och ursprung och karaktär.

*“Invandrarföreningar kan fungera mycket bra, men de kan också ha dina negativa sidor. Risker är stor att invandrare isolerar sig i föreningen. Där har de alla sina vänner. De behöver inte anstränga sig för att passa in i det svenska samhället.”*⁵⁶

Ett annat perspektiv på invandrarföreningar och den etniska identifieringsprocessen lyfts fram i artikeln från Göteborgs-Posten “*Ahmet från Turkiet: Stor risk att vi invandrare isolerar oss i föreningar.*” Ahmet, personen som intervjuas i artikeln, uttrycker en viss ambivalens till fenomenet *invandrarföreningar*, i artikeln uttrycks hans koppling till Turkiet, och längtan dit trots att han är gift med en svensk kvinna. “*Trots att Ahmet idag trivs i Sverige så längtar han ofta hem igen, till familj, släktingar, vänner, till språket och kulturen.*”⁵⁷ Den funktion som *invandrarföreningarna* fyller enligt andra källor, alltså närhet till en etnisk kultur, är det som Ahmet saknar samtidigt som han uttrycker att det är problemet i föreningarna. Enligt Hylland

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Vulovic, Jimmy 2013 s.74ff.

⁵⁶ Göteborgs-Posten 1984-09-03

⁵⁷ Ibid.

Eriksen så är det när social identitet, *ethnicitet*, upplevs som hotad, som den är som mest betydelsefull.⁵⁸ Detta kan vara när identiteten utsätts för förändring, exempelvis vid migration. I artikeln intervjuas Ahmet och menar att de, medlemmarna i föreningen, isolerar sig från det svenska samhället och slipper integreras om de går med i föreningarna. På samma helsidesuppslag kommer vad som närmast kan liknas vid en replik, eller iallafall den totalt motsatta uppfattningen om vad föreningarna innebär i artikeln "*Vi samlas för att inte glömma vårt hemland.*"⁵⁹ I denna artikeln skildras den slovenska invandrarföreningen France Preseren där föreningen och kanske framförallt platsen som de samlas på, Kyrkogatan 11 i Göteborg, står i centrum för bildandet och bevarandet av en etnisk identitet. Dessa två diametralt motsatta perspektiv på invandrarföreningarna, erkänner båda samma funktion hos dessa, att förena människor med en gemensam etnisk identitet.

Men det finns även en betydande funktion i mediernas framställning av *ethnicitet*. I *Imagined communities* argumenterar Benedict Anderson för att medier har en interpersonell funktion och att mediebruket skapar gemensamma förståelseramar för människor som aldrig annars möts.⁶⁰ När 1980-talets medier då skildrar en bild av invandrarföreningar och *ethnicitet* så har det inte bara en verkan för att de som står utanför dessa ska kunna förstå och gemensamt tolka en skildring eller föreställning. Utan även för att de som tillhör eller identifierar sig med denna ska ha samma förståelse som den förening som skildras. Detta kan man förstå och tillämpa på materialet tillsammans med det resonemang som Hylland Eriksen för i *Rötter och Fötter* kring identifikation, hur identifiering skapas i gränsytorna mellan person och omgivning.⁶¹ Med detta menar Eriksen att identifikationen är kontextuell, alltså att en människa definierar sig i relation till sin omgivning. I källmaterialet framgår det hur *ethnicitet* och *identitet* konstrueras på olika sätt och bidrar till dessa förståelseramar eller *imagined communities*. Flera olika av de narrativ som fanns kring invandrarföreningar under 1980-talet går att finna i tidningsmaterialet. I en av de ovan nämnda artiklarna så framgår det tydligt hur Ahmet definierar sig som turk i förhållande både till andra turkar och till svenskar. "*Jag känner många turkar som knappt kan någon svenska alls, trots att de har bott i Sverige i upp till 20 år*"⁶²

⁵⁸ Hylland Eriksen, Thomas. 1993 s.89-91

⁵⁹ Göteborgs-Posten 1984-09-03

⁶⁰ Anderson, Benedict. 2006 s.44-46

⁶¹ Hylland Eriksen, Thomas 2004 s.125

⁶² Göteborgs-Posten 1984-09-03

Konstruktionen av etnicitet hos *invandrarföreningarna* i 1980-talets medier är spretig, men den fyller en funktion. Man kan ofta i artiklarna utläsa hur de som intervjuas positionerar sig och sin förenings identitet gentemot *de andra*, ofta svenskar eller svenska föreningar men även gentemot andra invandrarföreningar. Denna sortens identitetsskapande är ständigt pågående och det finns ett starkt *vi och dem* - tänk. Invandrarföreningarna existerar ofta i relation till de svenska eller svenska förväntningar på dessa föreningarna, särskilt när det kommer till idrottsföreningar. För att återkoppla till Benedict Andersons begrepp, *imagined communities*, så har medier agens i skapandet och förmedlandet av dessa. I kontexten så innebär det att den bild som förmedlas i artiklarna stärker uppfattningen och upplevelsen av en gemensam identitet i en nationell kontext. Detta eftersom de som konsumerar medier etablerar ett liknande språk och tolkningsram och därmed en läsargemenskap men en kollektiv uppfattning.⁶³ När medierna under 80-talet då konstruerade en bild av olika etniciteter och tillskrev dessa vissa egenskaper så bildades en kollektiv uppfattning, eller en föreställd gemenskap. Både internt inom dessa och utifrån, och i förlängningen kring *invandrarföreningarna* som blev en slags manifestation av föreställningen av etniciteter.

Sammanfattningsvis så går det att utläsa vissa uttryck för etniska identitetsprocesser i källmaterialet, framförallt i skapandet av *den andre*. Detta sker genomgående både från personer i föreningar och de som står utanför. Uppfattningen i 1980-talets media kring invandrarföreningarnas funktion i att skapa platser och sammanhang för människor med delad etnisk identitet är dock tydlig. Detta synsätt speglas både inifrån föreningar och utifrån, man kan också förstå invandrarföreningarna som en slags förmedlare av etnisk kultur. Utifrån Andersons *imagined communities* så kan man också förstå mediernas roll i skapandet och förmedlandet av dessa föreställda gemenskaper genom att de ger en gemensam tolkningsram.

⁶³ Anderson, Benedict 2006 s.46

4.2 Identitet, självbild och representation

“Det finns så många vackra, till intet förpliktande, politiska fraser om vad invandrarna betyder, hur viktiga deras kulturer är och att invandrare och svenskar ska samverka. - Men i praktiken blir det ingen samverkan. Invandrarna används som clowner, som underhållare.”⁶⁴

Genomgående i artiklarna så skildras både föreningars identiteter och invandraridentiteter både ur ett insider- och outsiderperspektiv. Dessa uppfattas och förmedlas på olika sätt, föreningar och grupper tillskrivs olika attribut utifrån, samma föreningar och deras talespersoner förmedlar och uttrycker i sin tur en egen uppfattning om sin identitet. Ovanstående citat är hämtat ur en artikel från Dagens Nyheter 1983 med rubriken “*Kulturen lämnar källarna, 107 nationaliteter förenas.*” Denna artikel handlar om invandrarföreningar i Botkyrka kommun som är del i ett projekt, Botkyrka folkopera. Kauko Gustavsson, en man vars inflytande på föreningslivet i Botkyrka och kanske närmare bestämt hans kontakter bland *invandrarföreningar* och är drivande i projektet uttalar sig kritiskt mot just bilden av dessa föreningar och uppfattningen av deras funktion och identitet hos de svenska föreningarna. I artikeln så förstår man Kauko Gustavssons roll i föreningslivet i Botkyrka som en slags inofficiell samordnare, en brygga om man så vill, mellan *svenska föreningar* och *invandrarföreningar*. Likt andra artiklar så skildras ett emellanåt kritiskt perspektiv på invandrarföreningarnas funktion och syfte men till skillnad från tidigare nämnde så är föreställningen om föreningarna baserad på en exotifiering av deras kultur. I artiklarna så finns det ett genomgående tema, det är många som nämner hur föreningarna ‘visar upp sin kultur’ på olika sätt och i olika sammanhang, exempelvis så nämner Göteborgs Tidning, GT, det många gånger, exempelvis i artiklarna “*Familjedag i Gamlestan!*”, där de skriver om en familjedag i medborgarhuset i Gamlestan, där bland annat *invandrarföreningar* “*./visade upp sin matkultur och dansade folkdanser.*”⁶⁵ Eller i artikeln “*Snart dags att bli glad igen!*” på samma tema, där en gatufest i Göteborg som ska komma att gå av stapeln omskrivs. I artikeln nämns, lite utstickande, “*Som tidigare år kommer en rad av våra invandrarföreningar att sätta extra färg på stan med sång, musik och glädje.*”⁶⁶ Detta är ett ganska vanligt tilltag och ses återkommande i de tre dagstidningar där materialet hämtats ut. Invandrare, och *invandrarföreningar* tillåts att ta plats i utbyte mot att deras kultur blir en form av underhållning. Om man här lånar resonemang från Sara Ahmed och hennes

⁶⁴ Dagens nyheter Lördagen den 30 April 1983

⁶⁵ Göteborgs Tidning 1982-10-31

⁶⁶ Göteborgs Tidning 1986-05-07

queerfenomenologi⁶⁷ kring hur kroppar tillåts att orientera sig i offentliga rum så kan man se hur föreningarna tillåts att bebo dessa offentliga rum, gatorna eller festerna, genom att agera utifrån en föreställning om att de tillhör en *minoritetskultur*. Majoritetskulturen behöver å andra sidan inte rättfärdiga sin roll eller plats i det offentliga rummet utan tillåts existera och synliggörs i media utan att behöva dansa på gatorna. Det förekommer en viss publik kritik från representanter i *invandrarföreningar* mot hur det svenska samhället och de föreningar som har en etniskt svensk identitet ser på minoritetskulturer. Kauko Gustavsson berättar i intervjun om hans erfarenhet av möten med svenska föreningar:

“- Svenska föreningar ringde till mig och sa: ‘Vi vill ha en lite festlig avslutning på vårt möte nu i helgen och undrar om någon invandrarförening kan komma och dansa och sjunga för oss.’ - I början ställde jag upp och fixade olika föreningar, efter ett tag insåg jag att minoritetskulturer aldrig kan få en plats och ett egenvärde på sådana villkor. De olika kulturerna får inte bli det svenska samhällets gycklare.”⁶⁸

I artikeln “*Invandrarna sätter färg på förorten*” som handlar om Hammarkullen, en miljonprojektsförort i Göteborg som snabbt fick en dålig stämpel under 1970-talet så skriver man om föreningar som arbetar för att “sätta färg på livet”. Egentligen så är artikeln i sig positivt laddad, det är tydligt att det finns en ambition att skildra ett område och ge plats åt de positiva influenser som finns där. Men det finns fortfarande en diskurs kring Hammarkullen och flera andra områden som tar stor plats. “*Det går inte att förneka att Hammarkullen fortfarande är vad som på socialarbetarspråk kallas för ett relativt tungt område.*”⁶⁹ Föreningarna i sammanhanget skildras alltså som en positiv kraft i Hammarkullen men samtidigt så präglas artiklarna om invandrarföreningar i utanförskapsområden av att dessa har en del i att lösa områdets problem. Men det finns också andra, officiella krav på *invandrarföreningarna* för att få statliga bidrag och stöd, ett av dessa skildras i en artikel från GT, 1983, med rubriken “*Judarna rasar mot kommunen*”. I artikeln intervjuas Judiska föreningens talesman Salomon Rytz.

⁶⁷ Ahmed, Sara *Queer Phenomenology: Orientations, objects, others*. Duke University Press 2006 s.5

⁶⁸ Dagens Nyheter 1983-04-30

⁶⁹ Göteborgs Posten 1989-11-28

“- Vi anser att borås kommun diskriminerar oss, säger föreningens talesman och dess ordförande Salomon Rytz. Alla andra invandrarföreningar får varje år bidrag från kommunen. Vi får bara avslag när vi vill ha något bidrag.”⁷⁰

Här uppstår en diskussion kring föreningarnas identitet och självbild, det är en Judisk förening, som namnet säger, men i artikeln så skriver de också att föreningen nekas bidrag som andra invandrarföreningar får, trots att flera i föreningen är invandrare. Kontroversen som lyfts fram i artikeln ligger alltså i att enligt kommunen måste föreningen vara religiöst obunden för att beviljas bidrag som invandrarförening. I *Rötter och fötter* för Hylland Eriksen en diskussion som tangerar denna, hur identitet och identifikation fungerar, och menar på att identifikationsramarna är situationella.⁷¹ Det är inte en fråga om att välja en identitet som antingen judisk eller invandrare utan att föreningen och dess medlemmar faktiskt innehar båda dessa identiteter samtidigt. Kommunen villkorar på ett sätt föreningens existens genom att tvinga medlemmarna att välja mellan dessa två identiteter.

Vid en första anblick så kan man konstatera att det finns en ganska så bred variation i hur föreningarna själva ser på sig och deras identitet och praktiker. Men de representationer som förekommer i media ser lite annorlunda ut, framförallt kan man ana den ambivalenta bilden som tidningarna förmedlar. Invandrarföreningarna är å ena sidan positiva influenser i utsatta områden, men å andra sidan så tillskrevs de också ansvaret för att lösa dessa. Samtidigt som de reella skildringarna av deras kultur och identitet som föreningar reduceras till korta episoder av gatufestivaler eller kulturveckor. Pripp menar att inslag och synliggörande av traditionell musik och dans bidrar till konstruktionen och bevarandet av etnisk identitet.⁷² Men föreningarna är i sammanhanget minoritetskulturer, queera om man tillämpar ett queerfeneomenologiskt perspektiv. De tillåts bara uttrycka sin identitet publikt under korta perioder och denna identitet är dessutom villkorad och synliggörs när den uttrycks på ett visst sätt. Det pågår ständigt en andrefiering i materialet där minoritetskulturer i stort och därmed invandrarföreningarna och deras identiteter exotifieras.

⁷⁰ Göteborgs-Tidning 1983-03-08

⁷¹ Hylland Eriksen, Thomas 2004 s. 123-126

⁷² Pripp, Oscar 2018 s.52ff

4.3 Invandrarföreningarnas roll

De *invandrarföreningar* som under 1980-talet fick ta plats och kom att synas i media har skildrats på lite olika sätt. Beroende av vilken förening och vem som kommit till tals så har representationerna och bilden av dessa olika pendlat mellan positiv och negativ. Men det finns en gemensam nämnare, nämligen att dessa föreningar alla fallit under paraplybegreppet *invandrarföreningar*. Dessa har skildrats som en homogen grupp, där det inte gjorts någon skillnad på etnisk eller nationell tillhörighet utan de står endast i kontrast till *svenska föreningar* och inte varandra. Detta fyller en funktion i att vara ett lättillgängligt beskrivande begrepp, särskilt när det görs reportage om olika områden där flera olika föreningar är aktiva, men det ger också en bild av *invandrarföreningarna* som en grupp som fungerar parallellt till det svenska föreningslivet. I takt med att invandringen tilltog under 1960- och 1970-talen så ökade också bildandet av invandrarföreningar, och efter 1970 såg man även en ökning i riksomfattande förbund för invandrarföreningarna.⁷³ Det skedde alltså en utveckling i organiseringen av dessa föreningar och likaså i föreningarnas omfattning och funktion i samhället.

I artikeln "*Idrotten förbrödrar*" från GT sommaren 1981 så möter man Rune Lindholm, Sveriges första invandrarkonsulent i idrott. Lindholm intervjuas och får frågor kring rollen som invandrarkonsulent, vad det innebär och vad bakgrunden till denna nya yrkestitel och uppgift är. Det går tydligt att utläsa ett narrativ om integration, hur man genom idrotten vill överbrygga klyftorna mellan invandrare och det svenska samhället. Men samtidigt så skildrar man dessa *invandrarföreningar* genom att lyfta problem med bråk. "*I bakgrunden finns förstås bråken mellan svenskar och invandrare. Särskilt inom fotbollen skrevs det mycket om det för ett par år sedan.*"⁷⁴ Även detta fenomen, att skriva om ett problem och i nästa andetag nämna *invandrarföreningar*, är förekommande under hela decenniet i de tre olika dagstidningarna. I en annan artikel i DN från 1982, "*Ge polisen bättre kunskap om invandrare*" så möter man samma narrativ. Inledningsvis påpekar man i artikeln att invandringen till Sverige har ändrat karaktär under det senaste decenniet. Den arbetskraftsinvandring som tidigare var i majoritet har ersatts av en invandring av anhöriga och flyktingar. Detta hävdar författaren av artikeln har lett till att polisens arbete blivit mer komplicerat. Som bot på detta så har det kommit ett förslag om att tillåta polisaspiranter att

⁷³ Bäck, Henry. *Jugoslaviska invandrarföreningar* CEIFO 1989 s.5

⁷⁴ Göteborgs Tidning 1981-07-27

förlägga en del av sin praktik hos invandrarföreningar med motivationen att *“På det sättet kan de få kontakt också med invandrare som inte är kriminella, erfara att de kriminella utgör en mycket litet antal av invandrarna.”* Man tillskriver alltså ett problem som egentligen inte ‘ägs’ av föreningarna till dessa samtidigt som man tillskriver dem funktionen att vara en lösning. Här är det relevant att lyfta in olika aspekter av detta, å ena sidan kan det ha varit av intresse för dessa föreningar att, som Odmalm skriver, driva frågor som kan gagna dessa.⁷⁵ Men å andra sidan kvarstår problematiken i att klumpa ihop både invandrare och invandrarföreningar till en enda massa som när de tillskrivs detta narrativ också blir ansvariga för problemet.

Vidare är det intressant att se hur det i 1980-talets dagstidningar konstrueras ett narrativ både kring invandrarföreningars behov av stöd, men samtidigt ett informellt motkrav på att dessa ska verka integrerande. I artikeln *“Idrotten förbrödrar”* skildras båda dessa aspekter av invandrarföreningars varande så här:

“Invandrarföreningarna behövs och ska stödjas, de är bra inkörsportar. Men på sikt kommer nog andra generationens invandrare att självmant söka sig till svenska klubbar. Vilket ju är bäst ur synvinkeln: förståelse mellan alla svenskar!”⁷⁶

Narrativet kring föreningarna som integrationsverktyg är dock ensidigt, i det empiriska material som tagits fram så framgår det inte på ett enda ställe att svenska föreningar har samma krav på sig att vara eller agera integrerande utan snarare så framstår det som att en får lov att delta i dessa föreningar när den väl har blivit integrerad. I tre artiklar från Göteborgsposten så hör man först röster från två olika kvinnor om svårigheten att integreras i Sverige som invandrare, dessa identifierar sig starkt med sin etniska tillhörighet som finska respektive uruguayanska.⁷⁷ Men i den tredje artikeln på samma sida står narrativet fast att det är i *invandrarföreningarna* som ansvaret för integrationen väger tyngst enligt den tillfrågade, Carina Larsson från statens invandrarverk. Som helhet är det perspektiv som framförs i detta uppslag intressant. Det diskuteras integrering och *“/.../ kunskap om de olika nationaliteternas kvinnor.”* Samtidigt som dessa kvinnor ges en röst och säger att de redan umgås mest med

⁷⁵ Odmalm, Pontus, “Invandrarföreningar som intressekanaler - Möjligheter och hinder på lokal nivå” I SOU:2004:49 s.99-

⁷⁶ Göteborgs Tidning 1981-07-27

⁷⁷ Göteborgsposten 1982-08-07

andra invandrare för att sedan avslutas med att “/.../ kvinnorna måste ges mer utrymme i föreningarna. De har hittills varit alldeles för mansdominerade.”⁷⁸

Bilden av föreningslivet i media är under denna tiden alltså präglad av krav på föreningar att verka integrerande samtidigt som de ska förmedla en viss kultur. Detta är något som Beatriz Lindqvist diskuterar i *Drömmar och vardag i exil*, det svenska samhället och myndigheterna skapade en bild av vissa invandrargrupper och därmed deras föreningar och därefter var dessa nästan tvungna att förhålla sig till denna bilden. Lindqvist använder exempel från Chilenska föreningar i Malmö under 1980-talet där hon delar in de chilenska invandrarna i dessa i två kategorier, intellektuella och arbetarflyktingar. De chilenska flyktingarna präglades av en bild som intellektuella vilket enligt Lindqvist osynliggjorde arbetarflyktingarna men samtidigt så existerar denna diaspora inte i ett vakuum utan de agerar på samma premisser som andra invandrarföreningar under tiden. Därför förväntades dessa föreningar också ställa upp på kraven på kulturutövning som praktik i form av just uppvisningar eller performans av denna kultur.⁷⁹ Detta motkrav på performans synliggörs på olika sätt i källmaterialet, delvis genom det som Vulovic kallar för *karaktäriserande handlingar, utseende och språk*, alltså hur narrativet kring föreningarna byggs upp genom beskrivningar av dessa. Eftersom dessa karaktäriserande beskrivningar är återkommande i källmaterialet så är det en bidragande del i narrativet som konstrueras.

Sammanfattningsvis så visar källmaterialet på en viss ambivalens till invandrarföreningarnas roll. Det finns ett tydligt narrativ angående föreningars roll som integrationsverktyg men samtidigt så synliggörs en viss ambivalens när de tillskrivs både ett behov av stöd men samtidigt ansvar för denna integration. Vidare så skildras invandrarföreningarna oftast i ett sammanhang där de lever upp till någon form av förväntan på det att de ska uppvisa en kultur för att berättiga sin identitet och kultur.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Lindqvist, Beatriz. *Drömmar och vardag i exil: Om chilenska flyktingars kulturella strategier*. Stockholm: Beatriz Lindqvist och Carlsson Bokförlag. 1991 s.105-108

5. Avslutande diskussion

Denna uppsats hade som syfte “/.../att undersöka framställningar av invandrarföreningar i dagspress och media under 1980-talet.” Uppsatsen har utgått från empiriskt material insamlat från tre stora svenska dagstidningar under 1980-talet, Dagens Nyheter, Göteborgs-Tidningen och Göteborgs-Posten. Detta material belyser hur *invandrarföreningar* skildrats i 1980-talets media och vad det fanns för föreställningar om dessa och deras roller. Det har även visat på vilken förmåga dessa föreningar och deras representanter och talesmän haft att agera och prata om föreningarnas självbilder. De tre teman som uppkommit under bearbetningen av källmaterialet och som uppsatsen har riktat sig mot behandlas i varsin del av analysavsnittet där de i ordning är *Etnicitet, Identitet, självbild och representation* samt *Föreningar och Föreningsliv*.

Det första temat, *Etnicitet*, ämnar att förstå och skildra uppfattningen av, och vad som utgör etnicitet och etnisk identifikation, både ur föreningarnas eget perspektiv men även hur detta skildras. Det material som ligger till grund för denna delen visar hur etnicitet på olika sätt skildrats och framställts i dagstidningarna under 1980-talet. Framförallt har etniciteter och etniska identiteter synliggjorts när de omskrivits i samband med kulturfestivaler eller matfestivaler. Etnicitet och framställningen av denna har i medierna präglats av bilden av traditioner och matkultur som uttryckssätten för den etniska identiteten. Genom att tillskriva invandrarföreningarna dessa tydliga etniska identifikationsramar så förstärkte man också känslan av föreningarna som *andra* i ett samhälle. Framställningen av invandrarföreningar under 1980-talet präglades alltså av föreställningar av etnisk identitet och det fanns väldigt tydliga sätt att visa dessa.

Den andra delen av diskussionen, *identitet, självbild och representation*, har byggt vidare på diskussionen om etnicitet men är snarare riktad mot hur identiteten förhandlas fram i de artiklar där talespersoner och representanter har fått komma till tals. Fokus har Denna del har även skildrat den identitet som tillskrivs till föreningarna genom de sammanhang som de nämns i. Identitetsprocesserna och skapandet av den andre i media har kunnat synliggöras genom att se på skildringarna av var och när en etnisk identitet *tillåts* bebo en plats med hjälp av Sara Ahmeds queerfenomenologi.. Dels framgår det i källmaterialet, att de positiva skildringarna när invandrarföreningarna tilläts ta plats präglades av föreställningar utifrån av hur en etnisk identitet såg ut.

Den tredje och slutgiltiga delen av diskussionen behandlar *invandrarföreningars roll*, och lyfter hur det etniska föreningslivet synliggjordes i media under 1980-talet. Där källmaterialet har gett en bild av hur föreningarnas sociala funktion skildras på olika sätt i media. Det återkommande temat är den positiva skildringen som nästan är en karikatyr av föreningarna, där folkdräkter, mat och musik är bilden utåt och även den bild som tillåts ta plats. Medan det samtidigt flera gånger i källmaterialet framgår att föreningarna förväntas ta ett socialt ansvar där de ska agera representanter av en homogen grupp och verka integrerande.

De artiklar som jag till en början stötte på när jag påbörjade min sökning i Dagens Nyheters tidningsarkiv handlade till stor del om hur invandrare och *invandrarföreningar* bemöttes i samhället, deras upplevelse av detta. Desto fler artiklar jag kom över desto större ansåg jag att behovet av att undersöka hur narrativet som byggdes upp kring dessa och diskursen kring invandrarföreningar i media. Hur talade man om dessa föreningar och minoritetskulturer och vilka egenskaper och funktioner som lyftes fram när invandrarföreningar kom till tals. I analysen av detta material har bilden av hur invandrarföreningarna framställts i 1980-talets media blivit tydligare. Det går att utläsa vilka föreställningar det finns kring invandrarföreningarnas roll och hur media konstruerar ett narrativ i de artiklar som analyserats. Genom så kallade *karaktäriserande handlingar*, *utseende* och *språk* målar medier upp ett narrativ kring dessa föreningar och deras sociala funktioner och ansvar. Invandrarföreningarna frammålas ofta både som representanter för en homogen grupp och som delvis ansvariga för att lösa sociala problem. En kan använda Benedict Andersons resonemang kring mediernas delaktighet i skapandet av *imagined communities*, för att börja skapa förståelse om hur attityder och föreställningar byggdes upp kring invandrarföreningarna. Det uppstår sociala konstruktioner, både inifrån och utifrån kring de som anser sig vara en del av gruppen, invandrarföreningen, och de som läser om den och konstruerar en bild av *de andra*. Sen är det inget som säger att dessa skildringar och föreställningar om invandrarföreningarna hade sin början under 1980-talet. I förhållande till det befintliga forskningsfält som tangerar dessa teman så bidrar denna uppsatsen till uppfattningen om invandrarföreningar som en stor del i den etniska identifieringsprocess som sker i dessa. Exempelvis kan man se hur denna identitetsprocess som uppsatsen ställer sig till skildras både i Lindqvists *Drömmar och vardag i exil* samt antologin *Migration, musik och mötesplatser*. Denna studie går därför inte direkt i polemik till den befintliga forskningen men den skiljer sig dock genom att istället betona både insider- och outsiderperspektivet i större utsträckning.

Utifrån detta är det svårt att dra en rak övergripande slutsats om hur invandrarföreningar framställts och givits representation i media under 1980-talet. I materialet synliggörs tydliga narrativ och diskurser kring invandrarföreningars roll och funktioner, det framgår även hur etnicitet synliggörs, samt när, var och vilka identitetsprocesser som tillåts ta plats och uttryckas. Det bör betonas att det går att ana ett övergripande narrativ kring invandrarföreningarna som en egen grupp, de beskrivs utifrån att vara *de andra*, inte riktigt som det svenska föreningslivet utan alltid i kontrast till det svenska. Att det pågår en andrefiering i materialet är inte ett helt oväntat resultat av undersökningen utan snarare tvärtom. Med ett ännu mer omfattande material skulle dessa tendenser och attityder kring invandrarföreningarna förmodligen fortfarande vara närvarande och synliga.

5.1 Vidare forskning

Under arbetet har flera intressanta sidospår dykt upp, vissa har kunnat ta plats medan andra har varit för stora, eller så har tiden varit för knapp, för att kunna rättfärdiga att ta med dessa. Framförallt så hade ett mer omfattande material kunnat rendera i ett mer djupgående arbete, hade tiden och utrymmet att använda sig av exempelvis intervjuer som kompletterande metod funnits så finns möjligheten att i större utsträckning undersöka inifrånperspektivet. Det dök även upp en intressant frågeställning under arbetet med analysen av källmaterialet, under processen stötte jag flera gånger på olika former av kulturfestivaler. Jag tror att om det funnits mer tid skulle ett lika stort arbete kunnat ägnas åt vad som i en artikel refereras till som "*en invandrardag hit och en invandrarvecka dit*." Att undersöka hur kulturfestivaler som kanske enda publika performans av minoritetskulturer under 1900-talet har påverkat hur dessa kulturer uppfattas i Sverige idag.

6. Käll- och Litteraturförteckning

Tryckta källor:

Kungliga bibliotekets databas

Tidningar och Tidskrifter - Sammanställning

Dagens Nyheter 1980-01-01 - 1989-12-31

Göteborgs-Tidningen 1980-01-01 - 1989-12-31

Göteborgs-Posten 1980-01-01 - 1989-12-31

Litteratur:

Agnidakis, Paul "Rätten till platsen: Tillhörighet och samhörighet i två lokala industrisamhällen under omvandling" 2013 Höör: Brutus Östlings förlag symposium

Ahmed, Sara *Queer Phenomenology: Orientations, objects, others*. Duke University Press 2006

Anderson, Benedict. *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism* London: Verso 1983

Bäck, Henry. *Jugoslaviska invandrarföreningar i Sverige* Stockholm: Ceifo 1989

Florén, Anders & Ågren Henrik. *Historiska Undersökningar: Grunder i historisk Teori, Metod och framställningssätt* Lund: Studentlitteratur 1998

Hübinette, Tobias & Pripp Oscar "Etnicitet, Ras och Vithet" I *Tillämpad kulturteori* (Jenny Gunnarson Payne, Magnus Öhlander (red.) 2017 s.293-315

Hylland Eriksen, Thomas "Etnicitet och nationalism" Bokförlaget Nya Doxa 1993

Hylland Eriksen, Thomas *Rötter och fötter: Identitet i en ombyttig tid*. Bokförlaget Nya Doxa 2004

Högström, Karin. "Fenomenologi" i *Tillämpad Kulturteori* (red. Jenny Gunnarsson Payne, Magnus Öhlander) Lund: Studentlitteratur 2017

Lindqvist, Beatriz. *Drömmar och vardag i exil: Om chilenska flyktingars kulturella strategier*. Stockholm: Beatriz lindqvist och Carlsson Bokförlag. 1991

Myrberg, Gunnar *Föreningsliv och politiskt deltagande* I SOU 2004:49 s.197-230

Niskanen, Kristi "Betydelsen av att välja tolkningsram" I *Historia i praktiken* (Peter Josephsson, Frans Lundgren red.) s. 129-141 Lund:Studentlitteratur AB 2016

Odmalm, Pontus, "Invandrarföreningar som intressekanaler - Möjligheter och hinder på lokal nivå" I SOU:2004:49 s.99-

Putnam, D, Robert "Bowling Alone: America's declining social capital" I Journal of Democracy 6:1 Jan 1995

Putnam, D, Robert *Den fungerande Demokratin: Medborgarandans rötter i Italien* SNS Förlag 2011

Sernhede, Ove *Gambisk* "Gambisk diaspora och västafrikansk musik" I *Migration, musik och Mötesplatser: Föreningsliv och kulturproduktion i ett föränderligt samhälle* (Maria Westvall, Rolf Lindskog & Oscar Pripp red.) s.63-82 Lund: Studentlitteratur AB 2018

Woube, Annie. *Finding One's Place: An Ethnological Study of Belonging among Swedish Migrants on the Costa del Sol in Spain* Uppsala University 2014

Digitala källor:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/pong/statistiknyhet/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-2018-2019/>

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Migration-till-Sverige/Historik.html>

[https://www.informationsverige.se/sv/jag-har-fatt-uppehallstillstand/samhallsorientering/boke
n-om-sverige/att-forsorja-sig-och-utvecklas/fritids--och-foreningsliv/](https://www.informationsverige.se/sv/jag-har-fatt-uppehallstillstand/samhallsorientering/boke
n-om-sverige/att-forsorja-sig-och-utvecklas/fritids--och-foreningsliv/)